

Izhaja vsak petek. Naročnina 6 Din mesečno, 15 Din četrtletno. Za izdajatelja 10 Din mesečno. Uredništvo in uprava Ljubljana, Delavski dom. Karla Marksa trg 2, dvorišče. Čekovni račun 14577. Lastnik in izdajatelj Alojz Kusold, Ljubljana. — Odgovorni urednik Ivan Saje, Glince IV. Štev. 2. — Tiska tiskarna »Slovenija«. Predstavnik za tiskarno: Albert Kolman v Ljubljani.

Vsak obrat, vsaka vas imej dopisnika za »ENOTNOST«.

ENOTNOST

DELAJSKO - KMEČKI LIST

Delavci, kmetje in vsi zatirani narodi, združite se!

Ali si že plačal naročnino do konca leta? Če še nisi, stori to takoj!

Vojaška diktatura.

»Mi smo vedno govorili, da gre vsa politika hegemonistične in roparske vladajoče srbijske buržuazije za tem, da vzpostavi odkrito militaristično fašistično diktaturo, ker je to edina pot, da obdrži svoj privilegiran položaj.«

»Enotnost« 7. sept. 1928.

Edini ves čas tel 10 let, odkar se je nameste avstro-nemškega fevdalstva in buržuazije vsleda delovnemu ljudstvu Slovenije, Hrvaške itd. za vrat hegemonistična srbska buržuazija, naglašamo, da ima dejansko oblast v Jugoslaviji v rokah neodgovorne reakcionarne klika, ki je znana pod imenom »temne sile«. Da se dober del teh

je danes vsakomur jasno. Meščanski tisk, ki je šele povodom zadnjih dogodkov začel pisati, da je nerodno, ako se generali mešajo v politiko, se samo delat kot da ne ve, da so generali-pri nas stalno vodili politiko. Zagrebški dogodki so pokazali nekoliko več kot dosedaj nagoto vojaško-policijske diktature, ki se pri nas sramežljivo pokriva s figovim listom — demokracije.

Imenovanje generala Tomića za komandanta divizije v Zagrebu in polkovnika Maksimovića za namestnika velikega župana zagrebske oblasti pomenja začetek odkrite vojaške diktature na Hrvaškem. Ako vemo, da je bil general Tomić za časa batinaškega režima komandant žandarmerije v Zagrebu in da so se v tem času vršila najhujša nasilstva in batnanja nad hrvaškimi kmeti in delavci, ako dalje vemo, da je isti general Tomić v družbi z komitavskim šefom Glavnica Žiko Lazićem in s komitavskim vojvodom Birčaninom (orjunašem) vršil takozvano »pomirjevanje Makedonije«, pri čemer so se dogajali požigi celih vasi — potem nam je še jasneje, da njegov prihod v Zagreb pomenja Makedoniziranje Hrvaške, a to je diktatura.

Kljub temu, da je imenovanje oficirja za velikega župana protizakonito, ker po zakonu o državi upravi more biti veliki župan samo, kdor je dovršil pravno fakulteto in bil že 15 v državni službi, se je ono vendarle izvršilo, ker »temne sile« stojijo nad zakonom. A da bo ironija še večja, je objavljeno, da bo ta protizakoniti veliki župan imel nalogo, da »strogo upravlja zakon«. Kaj pomeni »strogo upravljanje zakona« za belgajske hegemoniste, že vemo: Gaženje vsakega zakona in ujanje režima nasilja in diktature. A bizantinski belgajski diktatorji z jezuitom Korosecem na čelu zna jo in morejo uzakiniti tudi brezzakonitost! Tako je Korosec takoj storil predlog zakona, s katerim se morejo razpustiti izvoljene oblastne skupščine in nameste njih imenovati imenovane skupščine, in kakor hitro zagrebska oblastna skupščina ni hotela priznati polkovnika za velikega župana, ker je njegovo imenovanje protizakonito. Obenem je strogo naskočil sodišča na Hrvaškem, češ, da niso »režimo uporabljala zakone« in to sodišča, ki so že doslej

napram delavcem izrekala strašne obsodbe v duhu režima!

»Strogo uporabljanje zakonov« se že na prvih korakih kaže kot gaženje ustave s teptanjem oblastnih samouprav in prevzemanjem sodišč v režimske roke.

Generalni škorenj prihaja nameste ustave in zakonov. Belgajski hegemonisti ne morejo na drugi način več vladati kot z režimom batin, svinčen in glavnjače. Oni uvajajo odkrito vojno diktaturo.

Kako stoji napram vsemu temu KDK, zveza radičevcev, samostojnih demokratov in hrvaških federalistov? Radičevci, federalisti in nekateri voditelji samostojnih demokratov govorijo in pišejo radikalno in ostro opozicijsko. Drugi voditelji SDS, med njimi zlasti slovenski SDS-arij (Žerjav itd.) pa zelo zaostajajo za radikalnostjo prvih in v svojih izjavah očitno kažejo, da niso zapustili svojega »jugoslovenskega«, t. j. srbsko nadvlado opravičujočega stališča ter da nočejo nastopiti za samoodlobo hrvaškega in slovenskega naroda. KDK še danes nima nobenih jasnih zahtev in parol, nobenega programa, razen parole po »svobodnih volitvah« (pod režimom temnih sil, pod zakonom o zaščiti države, pod sistemom glavnjače!). KDK se še vedno noče izjaviti jasno za nobeno zahtevo delovnega ljudstva in zatiranih narodov.

In ta brezglava KDK, ki nima pred seboj niti jasnega, niti enotnega cilja, naj izvede boj proti hegemoniji in proti vojaški diktaturi? Nesmiselno pričakovanje! KDKoalicio vodi hrvaška buržuazija, ki bi hotela skleniti ugoden sporazum z vladajočo hegemonistično srbsko buržuazijo. Radikalno frazerstvo voditeljev KDK ima le namen preplestiti maso kmetov in delavcev, da bi njim prepustili vso brigo.

KDK sploh dejansko ne vodi nobene resnične borbe proti temeljem tega režima, proti temni silam, iz katerih vstaja odkrita vojaška diktatura!

Repek buržuazije — SPJ je zopet izdala nek proglas, kjer se zavzema za pomiritev buržuazije. V »Nedel. pol.« vpije: »Proč s sovinitstičnim hujškanjem in ne delaj nobene razlike med vladajočim narodom in zatiranimi narodi — kaj pač naj bi več pričakovali od državotvornega socialpatriotizma, ki je že prej podpiral črno-rumeno avstrijsko monarhijo, ker ni hotel razlikovati med vladajočim narodom in zatiranimi narodi«

Proti vojaški diktaturi, za resnično radikalno spremembo tega stanja, za nacionalno in socialno osvoboditev, ki ga je mogoče doseči le z ukinjenjem zakona o zaščiti države, s porušenjem sistema glavnjače, z uničenjem temnih sil, iz katerih vojaška diktatura raste — se bori edinole Delavsko Kmečki Republikanski Blok, pod vodstvom katerega se ustvarja bojvena revolucionarna zveza delavcev in kmetov.

»Slovenec«, glasilo dr. Korosca, je napisal, da so nekatere velesile zainteresirane na tem, da ostane v naši državi mir, kar pomeni po domače, da ne smemo z nobeno glasno izgovorjeno željo ogrožati interesov zainteresiranih velesil. In »Slovenec« se nič ne ženiira pisati take reči, na podlagi katerih more vsak povprečno razumen človek priti do zaključka, da smejo o položaju in o usodi naše države pač razmišljati si in govoriti nekatere velesile, nikakor pa ne mi, katerim je ta država, sočeč po zakonih, namenjena.

In tista reč o komunistični nevarnosti? Kaj bi naredili Korosec, ako ne bi bilo komunistične nevarnosti v imenu katere se opraviči vse? Kdorkoli zahteva svoje najelementarnejše pravice, se ga razglasi za komunisto, pa ima Pilat pred svetom umrte roke. Kadar delavci zahtevajo kruh in toplo juho, kadar narodi zahtevajo svobodo in pravico da smejo odločiti o svoji usodi, objavi g. Korosec komuniste, da so začeli pri nas rovariti temni komunistični elementi...

Ali razumete sedaj, ljudje, kaj je komunizem?

Proces v Mariboru.

PO ZAKONU O ZAŠČITI DRŽAVE V MARIBORU.

Dne 6. dec. se je vršila pred okrožnim sodiščem v Mariboru razprava proti Aleksandru Kropiču, 17-letnemu vajencu v tovarni »Kovina«, dalje proti Albinu Brezniku, železniškemu uradniku in proti njegovi ženi Mariji Breznik. Obtoženi so bili vsi trije, da so vedeli za paket ilegalnega lista »Srp i Ceki« in ga hoteli razširati. Kropič pa še poleg tega, da je nameraval razširati okrožnice »Vsem O. K. in M. K.«

Obtožnica navaja, da je policija na podlagi denunciacije zaplenila paket 844 izvodov »Srpa i Ceki« in sicer ravno v času, ko sta hotela Kropič in Breznikova dobiti ta paket, da ga sežgeta. En izvod »Srpa i Ceki« so dobili tri dni prej pri preiskavi v Breznikovem stanovanju. Pri Kropiču so dobili omenjeno okrožnico »Vsem O. K. in M. K.« v nekaj izvodih, dve številki zagrebske »Borbe« in dva seznama naročnikov »Enotnosti« v Mariboru.

Obtožnica navaja iz vsebine »Srpa i Ceki« med drugim sledeče: 1. V članku »Za naš tisk« se »S. i C.« naziva strankinim organom ki je postal potreben, potem ko je »velikoserbski in monarhistični režim objavil našo stranko KPJ (kom. partijo Jugosl.) izven zakona in jo poznal v podzemlje«.

2. V članku »Politični položaj« proglašajo parole, pod katerimi naj se vrši agitacija v naši državi. Te parole imajo smisel da se stvorijo v naši državi vsake zgodovinske pokrajine samostojna delavsko-kmečka republika, vse republike pa da stopijo v zvezo samostojnih delavsko-kmečkih republik na Balkanu. Te parole proglašajo tudi okrožnica »Vsem O. K. in M. K.« in očitno propagirajo komunizem, kajti pod izrazom »delavsko-kmečka republika« si danes moremo predstavljati le sovjetsko republiko, dasi je ta izraz v navedenih parolah izpuščen.

3. Najznačilnejši je članek »Za povečanje konspiracije«. V tem članku propagira protizakonito borbo in obsoba »likvidatorske težnje«. Piše: »Skrajni čas je, da se v naših vrstah napravi močne kampanje za povečanje konspiracije, za organizacijo nelegalnega dela in tajnega tehničnega aparata in odločen boj proti likvidatorskim težnjam.«

Vsi trije obtoženci so izjavili, da se ne smatrajo krivi. Kropič je dobil paket od nekoga, ki ga po imenu in sicer ne pozna, da ga proti plačilu shranil za dva, tri dni. Nesei ga je shraniti k Breznikovi, ki je vzel iz paketa en izvod, a ker ne zna hrvaško čitati ni ni vedela, kaj predstavlja, ni hotela paketa shraniti. Noto je Kropič shranil paket v kleti pri svoji oddaljeni sorodnici Ranerjevi, kateri je to tudi povedal. Medtem pa je Ranerjeva paket v kleti odprla in en izvod pokazala vpo-kojenemu finančarju Voršterju, ki je ugotovil, da to komunistična literatura ter zahteval naj se takoj javi policiji. Kropič je tako zvedel za vsebino paketa in je

hotel preprečiti, da bi policija prišla do stvari, s čimer bi on prišel v nevarnost, da bo preganjan. Naprosil je Breznikovo, naj mu pomore. Breznik o paketu in o vsem pojma ni imel.

Zagovornik Kropiča s. Lemež je ugotovil legalnost Delavsko-Kmečkega Republikanskega Bloka ter predložil deklaracijo DKRB v zagr. občinskem svetu povodom sprejetja netunskih konvencij iz 26. št. »Enotnosti« kot dokaz, da je parola delavsko-kmečke republike legalna in ne ilegalna, kot jo proglašajo obtožnica.

S Lemež je v svojem zagovoru ugotovil, da se je zgodilo prvič v Sloveniji (in to v »socialističnem« Mariboru! Op. poroč.), da je imancar Voršter zahteval, da se stvari prijavijo policiji, na kar je Ranerjeva pristala. (Take stvari so se v Ljubljani godile za časa procesa proti Železnikarju l. 1884. Op. poroč.) Noto je zagovornik dokazoval, da ni podano kaznjivo dejanje v smislu položajev in da ne moremo govoriti, da je bilo razširjanje »Srpa i Ceki« započeto. Na koncu zagovora pa je s. Lemež navedel, da se je stol sedmorice, najvišje sodišče, postavilo na stališče, da se sodi delikte s tiskovnimi komunistične vsebine po zakonu o tisku, ki je bil izdan 4 leta po zakonu o zaščiti države in je v tem pogledu slednjega razveljavil. Predložil je prvo izmed to-zadevnih razsod slo sedmorice.

Sodišče pa je razsodilo, da sta Aleksander Kropič in Marija Breznikova krivi po čl. 1. zakona o zaščiti države in se kaznujeta vsak na 6 mesecev težke ječe, dopolnjene z enim trdim letiščem na teden.

»Sodni dvor« je prišel do prepričanja (na podlagi česa?!), da sta vedela za vsebino paketa, iz katerega je bilo vzeto že veliko eksemplarjev »Srpa i Ceki« (tega niti obtožnica niti policija ni trdila!!!). Zagovornik Kropiča, da mu je paket dal neki neznanec, je po prepričanju sodišča popolnoma izmišljen (!!!). Članek v »S. i C.« vsebujejo komunistično propagando in tudi ščuvanje na nasilje ter spravljanje v nevarnost javni red. Sodišče ni moglo gledati Albina Breznika priti do popolnega prepričanja, ki je sicer zelo sumljivo, da je vedel, ker so se pri njem shajali znani komunisti (!!). Sodišče ga je v dvomu oprostil.

Tako se je glasilo utemeljevanje razsodbe. S. Lemež za Kropiča in zagovornik Breznikove zanj, sta prijavila ničnostno pritožbo in vzklik.

Ta obsodba mariborskega sodišča Kropiča in Breznikove dokazuje, da je v Sloveniji, kjer se večina delavstva pod vplivom avstro-marksiščne socialpatriotije odpuveduje skupni borbi s celokupnim proletariatom Jugoslavije proti režimu reakcije in belega terorja, t. j. v Mariboru.

Proletariat Slovenije mora dvigniti glas protesta proti reakcionarosti in proti tej obsodi in dokazati solidarnost z novimi žrtvami zakona o zaščiti države! Proč z zakonom o zaščiti države!

Živela svoboda za delavsko-kmečko osvobodilno gibanje!

Odlikovanja.

Na predlog ministra za socialno politiko so bili odlikovani med drugimi tudi predsednik jugoslovanske strokovne zveze v Ljubljani, Jože Gostinčar z redom Sv. Save III. stopnje, predsednik Okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani Mihael Krek z redom Sv. Save IV. stopnje in tajnik Delavske zbornice v Ljubljani FILIP URATNIK z redom Sv. Save V. stopnje.

Odlikoval jih je režim za njih zasluge proti proletariatu!

»Delavska politika« od 12. dec. piše k tem odlikovanjem: »... Vse za blagor očetnjave. Pri vsem tem izvezmo tudi, da je odlikovanje doletelo tudi tajnika Del. zbornice s. (!!!) Uratnika, ki je po svojem prepričanju (vladni, op. naša) socialist. Ne vemo, kaj bi rekli na to vest. (Kar sapo imi je zaprlo?)! Mi socialisti odklanjamo z Uratnikom vred vsa odlikovanja in malikovanja, pa tudi njegovo udeleževanje je bilo doslej vse drugo, kakor režimu priključilo (!!!) zato menda ga je baš režim odlikoval! Saj vodi DZ v Sloveniji doslej največji boj (čujte, ljudje božji!!!) zoper nečloveško izkoriščanje delavstva po jugoslovanskih kapitalistih. (S tem stavkom so socialpatriotski lažnjivci zopet enkrat z lažjo nadkrili sami sebe). In ti kapitalisti so ob 10-letnici obujali najlepše spomine na postanek te države (s socialističnim županom Sitterjem v Trbovljah vred!) Ja, oni so bili prideditelji vsega tega. (Se vedno ne ve, kaj bi rekel k odlikovanju Uratnika!) Režim se boji naše sile (mogoče Petejančika, ki ga Korosec v parlamentu nedej trojpa po rami?)! On vidi nastajati novo (!) močan (!!) socialistični (!?) razredni (!?) pokret v Sloveniji in da paralizira naš zgodovinski porast (bog se usmili!) ter daje si-sifusovo (2? kaj pa je to) orožje v roke peščiti desperatnih razkolnikov (to so najbrže dekalsiti), zato pušča kapljati v dežju odlikovanj tudi blizu naših vrst. Mi to vemo, zato se smejemo, skupno z večino razočaranega delovnega ljudstva, ki čita s trpkimi opazkami imena vseh trebušnatih in odlikovanih rodoljubov (med njimi Uratnika!).«

Trikat uboga zmešnjava v zmešani »Nedel. pol.«! Pogledite jo, kako se z zobni lovi za rep! Ti se lahko neumno delate, kot si se neumno delala, ko se je Uratnik udeležil v odbor za postavitev spomenika kralju Petru in ob drugih mestih takih prilikah! Ampak, da imaš tistih par svojih bralcev za tako neumne, da bodo verjeli, da smo mi dekalsiti komandirali Uratniku red sv. Save V. stopnje zato, da bi se s tem redom paraliziral »zgodovinski porast« SPJ v Sloveniji! Temu vicu se bo pač na tvoj račun, tetka, smejal ves slovenski proletarijat.

Proletariat pa razume dobro, zakaj je bil rodoljub g. Uratnik, šef DZ, t. j. zavoda vladnih agentov med delavstvom odlikovan — od vlade dr. Korosca, ki je v teptanju pravic delavstva nadkrilil vse in na predlog klerikalnega ministra za socialno politiko.

Zvestemu hlapcu gospodarjeva hvaležnost ne izostane!

Nova romunska vlada in amnestija. — Nova romunska vada je odgodila proslavo »osvoboditve« in s tem zvezano amnestijo od 1. dec. t. l. v maj bodo čez leta. To pomeni, da bodo politični obsojenci, ki jih je v Rumuniji preko 500, morali prenašati muke v slovitih romunskih ječah še šest mesecev in to v imenu svobode in zakonitosti, na katero se nova vlada vedno sklicuje. Ta akt vlade je še strašnejši, če vemo, da je obljubljena amnestija v Rumuniji manj akt milosti, kot akt, s katerim se popravila strašna krivica, ki jo je storila prejšnja vlada. Tako ne bodo amnestirani niti kmetje, ki so se dvignili zaradi krivice pri razdeljevanju zemlje in so bili zaradi tega obsojeni. — S tem je jasno, »kmečki« značaj ima ta vlada. Jasno je, da je nova vlada odgodila amnestijo zato, da bi pokazala evropskim imperialistom, da je ona kljub ukinitvi obsednega stanja in cenzure ostala njihov zvesti zander proti Sovj. Uniji. — Sedaj nam je jasno, zakaj so socialpatrioti ponudili sodelovanje vladi Mania, medtem ko so delavci pod vodstvom komunistov priredili demonstracije.

Fuj, renegatska rabota!

Poznati renegat, ki je pred tremi leti uskočil iz našega gibanja, zato ker ni hotel stradati in riskirati ter je prodal za lepo plačo in toplo mesto svoje prepričanje socialpatriotom, se je z vsem renegatskim sovraštvom lotil čitanja najnovejše knjige skrahanega Trockega »Resnični položaj v Rusiji« in je vzel iz nje vse ono in samo ono, kar je v njej obrekljivega o položaju v Sovjetski Uniji in je to svojo zbirko odložil v petih številkah »Nedel. politike« (katere ljubljanski urednik je). Tako je naš socialpatriotizem potom tega renegata proslavljal 11-letnico Sovjetske Rusije s tem, da je začel izliti golide lažnjive gonje nanjo in s tem tudi pri nas spremlja pripravljane imperialistične vojne-ga pohoda nadnjo.

Odgovor na lažnjivi material, ki ga je v svojih napadih iznesel, bomo objavili prihodnjic. Danes objavljamo članek francoskega sodruga Cachina. Reči pa moramo na zahtevo delavstva, da proletariat ne bo kar tako dopuščal takih napadov na Sovjetsko Rusijo od pobesnelih buržuaznih psov, najmanj pa od takih renegatov!

Resnica o Sovjetski Rusiji.

Rusija ne da miru kapitalistom, buržuaznim novinarjem in socialistom, ki jo neprenehoma napadajo in obrekujejo ter komaj čakajo, da bi ji ponovno uskočili v hrbet. Sedaj je ta kampanja z objavo nekega dokumenta Trockega v Berlinu dobila zopet nov divji razmah.

Izgledalo bi, kot da Trockega knjiga »Resnično stanje v Sovjetski Rusiji« vsebuje strašno obsodbo delovanja boljševiških voditeljev. Trocki naj bi tam dokazoval, da je položaj v Rusiji bešen, da delavske plače ne dosegajo 63 odstotka predvojne plače, da se je življenjski nivo znižal za vse in da stoji vse pred neizbežnim polomom.

Mi smo že mnogokrat podajali poročila o stanju in življenju delavcev in kmetov v Rusiji. Iz vseh poročil se jasno vidi, da sploh ni mogoče primerjati položaja ruskih delavcev in kmetov v l. 1928 s položajem v l. 1914. Mnogi buržoazni učenjaki, ki so potovali v Rusijo, so potrdili poročila revolucionarnih delavcev skoro iz vseh dežel, ki so obiskali Sovjetsko Unijo.

Če bi bila dežela na robu propada, kako bi se potem razlagali, da more delavska vlada sestaviti proračun v višini 95 milijard frankov (francoskih). Kako je mogoče dobiti take dohodke, če je v državi sama revščina, če so, kot si drznejo obrekovalci zatrevati, že vsi izčrpani. Ta številka je sama bolj kot vsi slavošpevi osvetljeval »resnični položaj« v Rusiji. Res, Rusija ima 150 milijonov prebivalcev; ima jih štirikrat več kot Francija. Toda proračun je dvakrat večji kot proračun Francije. Odkod naj pride tak dotok milijard, če ne od dela, od proizvodnje dežele, ki je sedaj v polnem razvoju.

In kako razpolagajo boljševiki v Rusiji s to ogromno vsoto, ki jim jo dajo na razpolago delavci in kmetje? V prihodnjem letu bo šlo 10 milijard za obnovo industrije, predvsem težke, za proizvodnjo železa, litine, jekla in strojev. Svojo agrarno deželo hočejo industrializirati. Poleg tega gresta 2 milijardi in 300 milijonov za elektrifikacijo, 4 milijarde 730 milijonov gre za poljedelstvo.

Resnica je, da bodo izdali v Rusiji v bodočem letu 11 milijard frankov (10 odstotkov) za vojsko in mornarico. To je gotovo precejšnja vsota. Toda v razmerju s številom prebivalstva še daleč ne dosega izdatkov za vojsko in mornarico v imperialističnih državah (v Jugoslaviji eno petino proračuna). In ali so mogoče boljševiki krivi za tako stanje stvari? Ali ni dolžnost proletarske države, da brani revolucionarne pridobitve delavcev in kmetov? Da, njena dolžnost je. In dolžnost proletariata celega sveta je, da stoji na njeni strani proti domačemu imperializmu. Rusija je predlagala imperialističnim državam in njenim socialpatriotskim zastopnikom v Ženevi popolno razorožitev. Imperialisti so ji odgovorili s tem, da so začeli sklepati militaristične pogodbe z vladajočimi velesilami Poljsko, Rumunijo in malo antanto. Odgovarjajo ji s tem, da ustvarjajo okrog nje železen obroč in da pošiljajo v vojaške štabe držav male antante francoske generale.

Ko ste tako nastavili kanone in mitraljeze proti Sovjetski Uniji, se čudite, kako si ona upa misliti na svojo obrambo? Preveliko farizejstvo!

Resnica je, da imajo vsa ta obrekovanja buržuazije in socialistov o Sovj. Uniji samo en cilj: pripravljati vojni napad imperializma proti prvi delavsko-kmečki državi. Dovolj moramo biti čuječi, da bo celokupen internacionalni proletarijat pripravljen.

Marcel Cachin.

Palača delavske zbornice za Slovenijo.

Dogradila se je nova palača na Miklošičevi cesti, nadelo se ji je ime »Delavska Zbornica«. Umestnejši bi bil naslov »Zavod vladnih hlapcev«. V tem zavodu so združeni nasprotniki razrednega boja (pod parolo »zlati ključ«) v enotni fronti. V tem zavodu ima vsakokratna vlada zveste, dobro plačane varuhe, ki čuvajo, da se v delavskih vrstah red in mir ne kali. V tej palači se nahajajo socialisti vseh vrst vsi pod eno streho: krščanski, Krekovi, Uratnikovi, narodni in Petejanovi. Ne prepirajo se med seboj (zakaj neki?). Pravijo: V skupnosti je moč! Tam imajo organizacije vseh vrst od bratovščine Sv. Jožefa do »revolucionarnih kovinarjev«, od Prometne Zveze do socialistične stranke, od Zveze žena in deklet do Krekove mladine...

Kaj pa z razrednim bojem. To staro šaro bivših socialistov se vrže v kot takoj, kakor hitro vlada dovolj, da si postavi palačo, da si tapacirajo in parketirajo pisarne in sobe ter se združijo socialisti vseh nianš pod programom »zlati ključ«. Kaj pa bi neki imeli še opraviti razredni boj, če pa so tudi lahko brez njega enotni! Marksa se vrže v kot pa se postavi na zid Kreka in druge zasluže možje (delavec je pa — po njihovo — itak tepec, saj ne pozna umetniških slik!)

Delavstvo bo imelo v tej palači razne ugodnosti: na razpolago mu bodo zbornični tajniki, klerikalni, demokratski zbornični, od strokovne komisije, če se bo želel z njimi posvetovati. Žene in dekleta bodo lahko govorila s tajnicami, saj je dovolj enih in drugih, vseh skupaj že čez 30. — Sluga delavca vodil po čakalnicah... Ako pa se bo kdo razburjal, da se kljub vsem tajnikom in tajnicam ničesar ne reši, da so redukcije vedno hujše, delovni čas vedno daljši, da je plača čimdalje manjša, to bodo potolažili (kakož s prstom na onkrat ceste na jetnišnico), da ni v tej novi palači mesta za »drekače« in »nergače« temveč tam preko... M.

V. U.

Ivan Cankar.

(Nadaljevanje in konec.)

V telh svojih načelih se Cankar ni nikdar zatajil niti za en sam hip. Leta 1907. je v svojem volilnem oklicu sam napisal, da je treba »porušiti v temeljih gnilo zgradbo te gnile družbe, ki izkorišča in izrablja milijone delovnega ljudstva, zato da se bogato deli par stotin ljudi, ki zanjejo, daš niso sejali. Za delovno ljudstvo in dandanes država ni drugega žandar, ki stoji z nasajenim bajonetom pred krivično nakopienim bogastvom posameznih.« Po zadnjem tržaškem predavanju je še napisal članek »Kako sem postal socialist?« (Glej »Kres« letnik I. 1921-22.) kjer med drugim pravi: »Strahote, ki jih človek v vsakdanjem življenju vidi in sam doživi in ki bude sočutje melkih duš, so to tisočera znamenja ene same težke bolezni. Človeška družba, ki zavedno ali nezavedno čuti svojo bolezen, katere je ob enem njen greh, polkruša ta posamezna znamenja zabrisati, jih ublažiti ali celo odstraniti. Vse ne pomaga nič; bolezen ostane in telo gnije dalje. Uredba družbe, tista uredba, ki je dodelila vse bogastvo zemlje in vse sadove človeškega uma kapitalu brez imena ter mu zaslužila človeštvo, je izvirjek vsega hudega; in posamezna krivica, ki se pokaže očem na cesti, je nenadoma čisto malenkostna, navidez skoro slučajna in zadobi svoj pravi pomen šele v zvezi s celotno, vesoljno krivico.«

Cankarjevo gledanje na življenje in na razvoj dogodkov je bilo v vseh ozielih enotno. »Posamezna krivica zadobi svoj pravi pomen šele v zvezi s celotno vesoljno krivico.« Iz tega stališča je tudi gledal krivice, ki so se delale slovenskemu narodu. Enotno, monistično je bilo tudi njegovo gledanje na kulturo in na umetnost. Bilo je dialektično. Tako pravi v spisku »Se en simbol (Naši zapiski 1904—1905): »Vsaka knjiga, slika in vsak kip je spomenik dobe.« V članku »Pisma Jeremijeva« (Naši Zapiski 1909) pa pravi: »Kultura je produkt časa in njegovih socialnih in političnih razmer.« Njegov nazor o svetu ni bil torej idealističen marveč marksističen.

Ako danes listamo Cankarjeve knjige in njegova privatna pisma, nimamo več pravice se čuditi, da mu slovenski vodilni krogi niso bili naklonjeni, da mu je bila slovenska kritika skrajno sovražna. Ob priliki, ko je izšla »Hisa Marije Pomočnice« (1904.) si je »kritik« F. Kobal zaželel, da bi se z njo začela druga grmada. (Na prvi je zgorela »Eroika«) V sled svojih nazorov je prišel v konflikt celo s svojimi najožejimi prijatelji. V sled brezobzirnosti in poguma s katerima je svoje nazore širil, je moral priti pisatelj v konflikt tudi z dvema glavnima kulturnima strujama t. j. s klerikalno in liberalo. Pot med slovensko ljudstvo in slovenski proletarijat si je napravil Cankar sam proti volji vodilnih krogov, proti volji kritike. Pisal je za ljudstvo in ono ga je razumelo, ga je vzljubilo in se danes zaveda, da je zanj pisal in se zanj boril. Zakaj Cankar je bil v prvi vrsti borec.

Da bi opisali vse Cankarjeve vrline, vso njegovo veličino kot umetnika in kot človeka, bi komaj zadoščala debela knjiga. Ogledimo si njegove matere, ki tvorijo same zase predmet vreden posebne studije. Njegova neskončna ljubezen do matere izhaja iz enili in istih srčnih globin iz katerih je zajemal najblajše čute in najlepše misli kadar je pisal o materah proletarkah, katere je v svojih spisih ovekoval. Ogledimo si njegove junake in bedi umirajoče, še ob grobu po neskončni lepoti in po resnici hrepeneče.

Ivan Cankar. Za vse to njegovo bogastvo, s katerim nas je obdaroval; za večni spomenik, ki ga je zgradil trpljenju slovenskega ljudstva in vseh ponižanih in razžaljenih; za zgled najčistejšega idealizma in značajnosti, ki ga je dal kot umetnik in kot borec; za vse to, za vse njegovo življenje je dolžan, da se odkupi njegovemu spominu v prvi vrsti tisti razred, za katerega je delal in kateremu je ostal zvest do smrti. To je proletarijat. Naj živi njegov spomin med nami, naj gre med narod njegovo večno živa knjiga, njegova večno živa beseda. »In kadar se bo zbudil v hlapcih gospod, v sužnjih kralji! kadar bodo samo ljudje, sami svoji, predzrni in ponosni, takrat bo položen temelj Cankarjevemu spomeniku, tistemu in takemu, kakršnega je se zaželel in o katerem je morda sanjal, kadar je s tresočo roko zapisal v »Kurentu«: Le vkup, uboga gmajna! Baklo prizigmo, prizigmo jih sto, da nam bodo svetlelo do rabeljnov, do birčev. Naše meso jih je nastilo, naša kri jih je napojila — tirajmo svoje meso in svojo kri! Mi smo sejali, naša je žetev, sužnji vstanite!«

»PO VLAŠKI ULICI PRIHAJA V ZAGREB MOSKVA.«

Tako piše »Slovenec« z dne 10. dec. in dostavlja: »... če vodilne stranke ne bodo razumele svoje dolžnosti.« »Slovenec« kliče hrvaško buržuazijo v enotno fronto, češ, če se ne sporazumemo, znajo hrvaški delavci in kmetje iti dajal kot vi, hrvaški buržuji, želite. (Moskva — ta se namreč nahaja v srčih delavcev in kmetov, v njih željo in stremiljenje po osvoboditvi!)

S

Liubljanski občinski svet v poslednjih izdihih.

Liubljanski občinski svet je na smrtni postelji že od dne, ko se je bil prvič sestel po treh letih absolutističnega gerentovanja. Zadnje občinske volitve so se pri vsej politični pasivnosti ljubljanskega proletariata in naši nezadostni politični aktivnosti iztekale tako, da ni nobena meščanska stranka mogla prevzeti samostojne diktature v ljubljanski občini. To pa je bilo neobhodno potrebno tako za SLS kakor za SDS, zakaj v dobi tretih let sta na ljubljanskem magistratu obe papežali in obe uganjale korupcije, ki vpijejo do neba in ki se jih da zakriti samo z absolutno večino in z brezbožnim terorjem. Za SDS je bila situacija od vsega začetka izgubljena, ker nima državne oblasti v svojih rokah in ko je v prvih dneh svojega županovanja opazila, da naša opozicija ni meščanska, niti socialpatrotska, da mi ne damo z interesi ljubljanskega proletariata trgovati, da mi ne delamo kravih kupčij v politiki, da se nas ne da kupiti za mehke fotelje, kakor koruzne socialiste v Delavski zbornici, je morala ugrizniti v kisljo jabolko in se zvezati z SLS, ki ima v rokah državno oblast v Sloveniji.

SLS je imela s svoje strani en vreden politični razlog, da je svojo atako proti ljubljanski občinski avtonomiji lanko jesen odgodela. Lanko jesen se je namreč, dr. Korošcu stolišč v Beogradu se močno maial. Pri nevračunljivi politični situaciji v državi SLS ni bila gotova, če ne podira ljubljanske avtonomije za demokratske »svete tri kralje«. Zato je izročila vodstvo občinskega kluba prof. Jarcu, ki je tedaj z vsemi štirimi zagovarjal sporazum z SDS. Kakor hitro pa se je čutila SLS na popolnoma trdnih tleh, je Jarca vrgla in postavila na njegovo mesto bojevitiga M. Kreka, ki je te dni z velikim socializmom, Filipom Uratnikom vred, odlikovan z redom sv. Save. To se je dogodilo pred kratkim in danes (11. dec.) čitamo že Krekovo bojno napoved SDS in s tem seveda tudi ljubljanski občinski avtonomiji. SLS izjavlja v današnjem »Slovenecu«, da se toliko časa ne bo več udeleževala občinskih sej in upravnega odbora ljubljanske cestne železnice, dokler ji se (ta »se« je SDS) ne predloži poročila prelepe transakcije zavoženega obligacijskega posojila in ne izvoli štirinčlanska komisija, ki naj pregleda dotične spise in pogodbe.

Ze iz načina postavljanja vprašanja se jasno vidi, da gre SLS v prvi vrsti za politično atako. Gotovo je transakcija obligacijskega posojila v višini 18 milijonov Din, ki jo je pripravil župan, gnila, da smrdi do neba, da bo firma Siemens Halse napravila ž njo silajen »kšeft« in da bo ta kšeft stal Ljubljancem težke milijone. Toda mi vemo, da SLS ni bila prav nič občutljiva za težke milijone, ki jih bodo Ljubljanci vsled njenih »kšeftov« kr-

vavo in po nepotrebnem potili in že potijo za transakcijo cestne železnice, za razširjenje vodovoda in v najnovejšem času za elektrifikacijo Ljubljane. Milijoni jih Sele sedaj pri obligacijskem posojilu bolijo, ko izgleda, da so šli mimo njihovega žepa. Gospodje nočejo na nobeno sejo več, dokler se ne sestavi 4-članska paritetna komisija iz občinskih svetnikov SLS in SDS! Kako pa naj se sestavi taka komisija občinskega sveta brez seje občinskega sveta? Gospodje gotovo ne mislijo, da bomo glasovali mi, zastopniki DKRB zanje, da jim bomo mi omogočili kravje kupčije z SDS! Kje pa so delavski zastopniki v tej komisiji? Teh ne potrebujemo, kaj? Ker bi vam utegnili gledati v karte!

Zahteva take komisije je zvit manevar, ki naj omogoči napad na ljubljansko občino.

SLS je ta absolutistični manevar skrbno pripravila. V zadnjem času so občinski odseki sklenili dolgo vrsto napredovanj. Lepo število delavcev in uradnikov bi končno prišlo do svojih že zdavnaj zapadlih zahtevkov in bi se jim popravile krivice, ki se jim gode že desetletje. SLS je sprejela vsak naš tozadevni predlog in sama hinavsko forsirala te zadeve. Sedaj pa si bo fairizsko umivala roke, češ: vidite mi smo predlagali, toda kaj hočete, ko pa je razbit občinski svet! Volite nas, pa boste avanzirali!

Na dveh sejah so že bili predlogi za napredovanja in vedno je župan odgodel sejo, da ta vprašanja niso prišla na dnevni red. Danes se je imela vršiti seja ob 5. popoldne in župan jo je odpovedal par ur pred pričetkom. Za zagrnjalom se še vršijo pogajanja za novo kravjo kupčijo, delavske družine pa med tem perzebavajo. Predložiti bi se morala občinskemu svetu službena pragmatika za občinske uslužbenke; službena gramatika za uslužbenke cestne železnice, ki bi se bila morala predložiti že pred letom dni; predložiti bi se morala občinskemu svetu poročila komisije, ki je proučevala korupcije za časa komisarijev in gerentov, pred vrtni je nov proračun mestne občine, ki naj bi zadostil neštetim potrebam mestnega prebivalstva in občinskih uslužbenecv; na dnevnem redu je proračun za obrtnonadaljevalne šole — občinski svet pa je v zadnjih zdiljah! Toda kaj SLS za vse to? Ona »šturma« ljubljansko občinsko avtonomijo, ker to služi njenim kapitalističnim ciljem!

Nas ta konec ni iznenadil. Pri dveh strankah, ki sta se združili v politični kooperaciji — kakor sem rekel na zadnji občinski seji — na edinem skupnem načelu: vzajemno varovati maslo, ki ga imata na glavi, ne more biti drugače! Na nas proletačkih pa je, da te stranke do kosti spoznamo in da se po tem v svoji politiki ravnamo. D. Gustinčič.

DELAVCI. VEN IZ MEŠČANSKIH ORGANIZACIJ!

V »Jutru« z dne 1. decembra je podal pekovski pomočnik Fišinger naslednjo izjavo:

»Izjava«. »Delavec me je v številki z dne 10. t. m. izključuje iz socialistične organizacije, ker nisem poravnal članarine. Izjavljam, da se za izključitev zahvaljujem, ker so me proti moji volji smatrali za svojega člana. SEM SOKOL.

Anton Fišinger, pekovski pomočnik pri Bizjaku, Gospo-svetska cesta.

Izjava je stilizirana tako, da je razumeti, kot da je bil izključen iz »Socialistične stranke«, dočim je bil izključen iz strokovne organizacije Zveze živilskih delavcev Jugoslavije, podružnice pekov v Ljubljani.

Kdor pozna Fišingerja in Bizjaka (kjer je zaposlen) se tej izjavi ne bo čudil.

Sedaj se tudi ne bo čudila Jugoslovanska strokovna zveza, da ji ni uspelo po Fišingerju organizirati pekovskih pomočnikov, kot se mi mislo čudila, da je pripravila od JSZ Fišingerju izdana pola, na katero naj bi se vpisali ljubljanski pekovski pomočniki kot člani Jugosi. Strojne zveze v našo centralno pisarno, kjer smo se je razveselili, a žalostilo nas je to, da sta bila na njej vpisana le dva kalina in sicer Fišinger Anton in Marinček Janez.

Ta izjava je zelo značilna, ker se po vsem tem vidi, s kakšnimi ljudmi operira J. S. Z. in pa kakšne člane ima »Sokoli« in kako jih vzgaja.

Delavci! Tu imate dokaz, da meščanske organizacije niso za delavce! Izjava Fišingerja Vam jasno pove, da član SOKOLA, dasi je delavec ne sme biti razredno zaveden.

Član sokola ne sme biti član svoje strokovne organizacije,

Član sokola si ne sme potom svoje strokovne organizacije zboljšati svojega položaja;

Član sokola mora ostati zvest suženj kapitala,

Član sokola mora za korist kapitala izdati svoje so-delavce!

Delavci, ven iz meščanskih organizacij! Tam, kjer se ne smeš boriti za svoj obstoj, ni mesta zate!

Guštanj. — V soboto, dne 8. t. m. je priredil tamburški klub Cankar proslavo 10 letnice Cankarjeve smrti, ki je lepo uspela. O Cankarju je govoril S. Kuhar, koncertne točke, ki so bile skrbno izbrane in primerne dostojni proslavi so se izvajale točno in dovršeno pod zborovodjem Viternikom, ki je tudi uglasil in izvajal novo Cankarjevo koronico. Pokazalo se je, kaj se lahko do-seže z marljivostjo in vztrajnostjo z mladimi delavci. Navzoče občinstvo je z odobravanjem spremljalo točko za točko. Guštanj ob 10-letnici Cankarjeve smrti ni zaostal za drugimi kraji.

Guštanj. — Dne 24. februarja 1929 se vršijo v nekaterih občinah mežiške doline občinske volitve, tako tudi v Guštanju in so že razpisane. DKRB se bo volitev udeležil.

Zbirajte za tiskovni sklad!

VI. IZKAZ TISKOVNEGA SKLADA
od 15. nov. do 4. dec. 1928.

Ljubljana: Erbežnik 8, P. kom. 6.50, Dolinar 6; po 5 Din: Blažič, R. K., Gros, za napredek K. P. J.; Znidaršč 1, skupaj 41.50. — Moste: Jurjevčič 5. — Vič: Hamersak 5. — Hrušica: Za špagu 5, Kusold 2, skupaj 7. — Borovnica: Valenčič 15. D. m. P.; Zorman 2.50. — Raka: Stacin 5. — Jezerko: Piskur 15. — Kamnik: Pantič na račun nabiralne pole št. ?? Din 30. — Rog: Schaffer 5. — Jesenice: Vilman 5. — Trbovlje: Nabrala S. G. J. in S. F. na poli št. 0057 in št. 0410; Bregar Alojz 5, Varga 20, J. R. 2, D. R. 2, St. J. dol z reakcijo 2, Slapšak F. 2, Briani Minor 2, skupaj 33. — Francija: Maurin 4.50, Weber 2, skupaj 6.50.

VI. izkaz skupaj Din 180.50. Od 1. sept. do 4. dec. 1928 nabrano Din 8681.50.

Čitaj!

Vsi sodruzi (revizorji), ki so posamezniki kraji nabirali noveletna vozila za »Enotnost«, naj jih pošljejo do ponedeljka 17. t. m. za prihodnjo številko. Drugo prispe v noveletno številko.

TRBOVLJE.

Vsem cenj. naročnikom »Enotnosti« še enkrat naznanjamo, da se naročnina za list lahko plačuje vsako nedeljo v Rud. domu in po pooblaščenec (revizor) sprejema cel dan naročnino.

Sodruzi in sodružice! Dolžnost nas vseh je, da zahtevamo v vseh lokalih, katere delavno ljudstvo obiskuje, ne samo »Jutro« »Slovenec« i. t. d., ampak tudi naš razrednobojevi delavsko kmečki list »ENOTNOST«. Kdor je delavec res naklonjen, naj pokaže s tem, da ima v svojem lokalni tudi »Enotnost«, da prispeva za tiskovni sklad, za naročnino lista in žrtve reakcije, (kar so nekateri res delavstvu naklonjeni že pokazali). Delavcem ključemo: Kjer ni mesta za našo »Enotnost«, ni mesta za zavedno delavstvo! Vsi delavci to z treznimi možgani prečitajte in tudi izpolnite!

Delu čast! — Delavci-rudarji!

Trbovlje. — S. revizorju v Trbovljah po plačani naročnino sledeti naročniki: P. V. Loke 378, Din 15; V. J. Loke 271, Din 15; L. J. Loke 324, Din 6; K. J. Loke 357, Din 15; L. A. Loke 178, Din 15; S. A. Loke 323, Din 12; L. I. Brivnica, Din 6; H. M. Brivnica, Din 6; M. A. Loke 377, Din 10; V. F. Loke 86, Din 15; S. S. Retje 49, Din 15; S. F. Loke 351, Din 15; Z. I. Retje 22, Din 15; M. F. Loke 384, Din 15; R. A. Loke 67, Din 6; D. K. Retje, Din 6; G. M. Loke 410, Din 20; K. J. Loke 355, Din 6; J. F. Loke 210, Din 20; C. J. Loke 353, Din 30; Z. S. Loke 51, Din 20. — Skupaj Din 283.

Blago za obleke vseh vrst,
kupite najbolje in najceneje

pri NOVAK-U
Ljubljana, Kongresni trg

Gostilna in kavarna
„LEON“
Kolodvorska ulica 11.

Vhod tudi Miklošičeva c. med O. U. Z. in D. Z. — Toči pristna domača vina ter izborna kuhinja. Se priporočata za obilen obisk Leon in Fany Pogačnik.

Restavracija „Ljubljanski dvor“

Vaš staromisleči sotripin in kamerad, Vas vse brez razlike stanu in poklica vabi, da ga obiščete v mnogobrojnem številu. Točijo se izborna samo pristna vina. Izvratna domača in primorska kuhinja. Neizjemo cene. Za razne se stanke so sode in dvorane brezplačno. Se priporoča Petrič.

Dragotin Gustinčič:

Delavske zbornice.

(Nadaljevanje.)

Delavske zbornice so bile tudi prvo zatocišče potujočega delavstva. Ome so skrbele za izredne denarne podpore potujočim, skrbele so za delavske azile (prenocišča) itd. One so vsoile izobrazevalne akcije. V delavski zbornici so se stale vse mi delavskih organizacij splohi. V delavskih zbornicah so se vršili vsi sestanki, vsi razgovori, tam so delavci iskali in dobivali svoje inštrumente in vouteleje. V delavski zbornici je bila delavska biblioteka, delavsko gledališče, zborovalna dvorana. Delavska zbornica je bila delavski dom, delavski klub, kjer se je delavec odpočil v svojih prostih urah.

Ali so bile delavske zbornice tudi med seboj povezane?

Seveda! In to ravno, način, kako so bile med seboj povezane, najboljše označuje njihovo bistvo. Najvišji organ strokovnih organizacij v latinskih deželah je konfederacija dela. V Italiji se je imenovala ta konfederacija: *Confederazione generale del lavoro*. Ta konfederacija pa ni bila samo zveza vseh »federacij« in vseh »zvez«, kakor n. pr. pri nas CRSOJ ali URSS, temveč obenem tudi zveza vseh delavskih zbornic, »Konfederacija dela« je torej bila najvišji strokovni organ v državi, v katerem so bile včlanjene vse razredne strokovne federacije, vse strokovne zveze in vse razredne delavske zbornice.

Pomen delavskih zbornic v konfederaciji dela pa najbolj označuje njihova pozicija (položaj) v tem najvišjem strokovnem organu. Pri volitvah in glasovanjih je delavskim zbornicam pripadala polovica vseh glasov v konfederaciji včlanjenih udov in to je garantiralo konfederaciji njen revolucionarni značaj. Močna reformistična struja v italijanskih strokovnih organizacijah n. pr. »prakticirala tiste zvijače, ki jih praktikirajo naši strokovni tary v socialnopolitičnih strokovnih organizacijah. Ona je skrbela za to, prihajali na strokovne kongrese sami njim zvesti, vdani in plačani oportunistični strokovni tajniki. Iz delavskih zbornic niso mogli prihajati strokovni tajniki, ker so bili v svetih delavskih zbornic, ki so volili delegate za kongres, sami resnični delavci iz tovarov. Delavske zbornice v latinskih deželah so pravi revolucionarni element v delavskem strokovnem gibanju.

Delavske zbornice v Italiji n. pr. pa so imele še en zelo važen pomen za strokovno gibanje sploh. One so bile nekaka organizirana in organizirajoča enotna fronta proletariata. Zgoraj že smo omenili, da so bile v delavskih zbornicah včlanjene različne razredne zveze in federacije in torej ne samo socialistične. Delavska zbornica je torej koordinirala ves nastop proletariata v dotičnem industrijskem centru.

Toda ne samo to: ker so bile delavske zbornice članice konfederacije dela, so zvezale tudi tiste »federacije« in »zveze« so to veliko strokovno centralo, ki sicer niso bile pri nji včlanjene. Federacija železničarjev v Italiji je bila n. pr. anarhistična, federacija mornarjev (Giulietti) je bila čisto sindikalistična ali celo gildistična, toda krevnivo sta bili obe organizirani v delavskih zbornicah in potom zbornici tudi v konfederaciji dela.

Delavske zbornice v latinskih deželah so torej bile (v Italiji) in so še (v Franciji) prost, nasproti buržuaziji in kapitalistični državi popolnoma neodvisen, po delavstvu v strokovnih organizacijah direktno izvoljen bojevi instrument delavskega razreda. Te delavske zbornice se niso nikoli smatrale za »neutrálne«, »nepristranske«, nad delom in kapitalom vzvišeno plavajoče in izravnalno in pomirjevalno vplivajoče agentke kapitala. One so bile organizirana enotna fronta delavskega razreda, razredna strokovna ustanova, ki je neupogljivo stala na stališču razrednega boja in zastopala izključno delavske koristi brez ozira na koristi kapitala. Seveda se je včasih dogodilo, da so tudi delavske zbornice padle v roke reformistom ter da so bile sempatijski tudi navadne priljeznice kapitala. Toda princip organizacije teh delavskih zbornic je izključeval trajnost takega priležništva. To je tudi fašizem dobro vedel in zato s svojim nastopom najprej otvoril dirki ogenj proti delavskim zbornicam. Zavedal pa se je tudi italijanski proletarijat, kaj ima v delavskih zbornicah in jih zato z občudovanja vrednim junaštvom in s pravo proletarsko vztrajnostjo branil. Za nobeno postojanko ni italijanski proletarijat v letih 1921-22 prelił toliko krvi, kakor za svoje delavske zbornice. In šele ko so v divjih plamenih izginele v Italiji delavske zbornice, je bil zlomljen tudi junaški odpor italijanskega proletariata.

DELAVSKE ZBORNICE V JUGOSLAVIJI.

Kaj pa so delavske zbornice v Jugoslaviji? Če so delavske zbornice v latinskih deželah bojni instrument delavskega razreda, hrbenica strokovnih organizacij, so naše delavske zbornice pravo njihovo nasprotje: bojni instrument buržuazije za pobijanje razrednih strokovnih organizacij in razrednega boja.

Delavske zbornice niso nikak delavski organizem, ki bi ga bil ustvaril in postavil delavski razred prostovoljno in po svojih potrebah ter smotih. Te delavske zbornice je ustanovila buržuazija s pomočjo socialistov in one temeljijo na posebnem državnem zakonu, kakor trgovske in obrtne zbornice, advokatske zbornice, inženjerske zbornice itd. One niso »razredne« v smislu delavskega razreda,

pa čeprav začena prva točka odstavka zakona, s katerim se ustanavljajo delavske zbornice z besedami: »Za razredna predstavništva delavcev in nameščencev« itd. »svelajo delavske zbornice«. Njihova birokracija sama jih naziva »posestrime« zbornice za trgovino, obrt in industrijo. Njihov cilj je služiti v prvi vrsti kapitalistični državi in njenim samoupravnim organom in delavstvu samo toliko, kolikor mu more služiti kapitalistična država in njeni upravni organi na splošno. Med nalogami teh zbornic so v zakonu »naštete sledeče točke:

1. (Delavske zbornice) podajajo poročila, mnenja in predloge pristojnim državnim in samoupravnim organom o ureditvi delovnih razmerij med delodajalci in delavci in o vprašanjih delavskega zavarovanja, delovnih trgov, delavskih stanovanj, socialne higijene, delavske prehrane, prosvete in o vseh ostalih vprašanjih, ki se direktno ali indirektno dotikajo interesov delavcev in nameščencev;

2. stremljajo za tem, da državna in samoupravna oblastva pravilno izvršujejo veljavne zakone in naredbi, ki se tičejo interesov delavcev in nameščencev, in da po potrebi pošiljajo potrebne vloge pristojnim oblastvom;

3. oddajajo mnenja o ustanavljanju in organizaciji javnih naprav za pospeševanje obrti trgovine in prometa (podčrtali mi), kolikor se to dotika interesov delavcev in nameščencev;

4. posreduje pri sklepanju kolektivnih pogodb kakor tudi pri poravnavanju sporov med delavci in nameščenci na eni in delodajalci na drugi strani, ako to žele (i) prizadele stranke ali pristojna državna oblastva (podčrtali mi);

5. vodijo statistiko in zbirajo podatke o vprašanjih, ki se tičejo delavcev in nameščencev, nadalje podajajo poročila o svojem delovanju ministrstvu za socialno politiko (podčrtali mi);

6. zbirajo in hranijo delovne pogodbe, ki so se sklenile v njih področju;

7. vodijo evidenco o delavskih in strokovnih organizacijah, vzdržujejo stalno zvezo z njimi ter vplivajo na smer (i) njih delovanja (podčrtali mi);

8. posredujejo in intervenirajo direktno pri vseh državnih uradih, napravah in delodajalcih, kadarkoli to zahtevajo interesi delavcev in nameščencev;

9. ustanavljajo in organizirajo naprave po lastni iniciativi za pospeševanje ekonomskega, socialnega in kulturnega položaja delavcev in nameščencev.

Delavske zbornice »izvršujejo (te) svoje naloge po odredbah tega zakona (i) (o zaščiti delavcev) in svojega statuta« in »so izključno (i) pod nadzorom ministrstva za socialno politiko, ki opravlja to nadzorstvo po svojih osebnih organih.« (§ 38.) (Podčrtali mi.)

Seje, na katerih sklepajo te »delavske« zbornice o delavskih interesih so (za delavce) lahko tudi tajne, da se delavci ne ustrašijo dobrot, ki jih dobe na takih sejah (§ 49.).

Člani upravnih odborov delavskih zbornic so odgovorni za vestno in pravilno opravljanje dolžnosti, ki so jim poverjene (§ 55) — toda komu? Sfalificirani večini in pa gospodu ministru za socialno politiko.

»Delavske zbornice volijo po enega stalnega plačanega tajnika. Za tajnika Delavske zbornice smejo biti izvoljeni prvenstveno samo (podčrtali mi) oni, ki so dovršili pravno fakulteto (visoko šolo) in ki so poleg tega popolnoma večji vseh panog socialne politike (Ridi pagliaccio! — Smej se glumec!).«

Izvolitvi tajnikov je treba pritrditve ministra za socialno politiko (podčrtali mi).

In »tem tajnikom je dolžnost, voditi vse administracijo zbornic v smislu nalogov, prejetih od predsednikov, kakor tudi služiti za strokovne svetovalce predsednikom in upravnim odborom pri opravljanju njih dolžnosti. (§ 58.) (Podčrtali mi).

Kdo torej vodi te delavske zbornice administrativno in idejno, tajnik ali predsedstvo z odbora? Odgovor: gospod minister za socialno politiko!

O, in še mnogo več. Mi smo imeli do leta 1925. začasne delavske zbornice. Člane teh lepih zbornic je imenoval gospod minister za socialno politiko na predlog »organizacij delavcev in nameščencev« in nam je še vsem dobro v spominu na predlog kakih »organizacij delavcev in nameščencev.« Samo takih, ki so bile po godu gospodu ministru in v službi kapitalistov.

Te »časne zbornice« so pokrivalo po § 66. »vse svoje stroške izključno iz državne podpore«, jedle so torej direktno iz vladnih jasi!

In volitve v te »delavske zbornice«?

* Glej: Poročilo Delavske zbornice za Slovenijo za leti 1925 in 1926. Ljubljana. 1927. Stran 6.
* Glej: Zakon o zaščiti delavcev § 37.

(Dalej prih.)

Zalog. — V nedeljo 16. decembra vprizori ob desetletnici smrti pisatelja Ivan Cankarja »Delavski oder Svobode« v Zalogu njegovo farsno »Pohušanje v dolini šentforjanski«. Pričetek ob 16. uri pop. v dvorani g. Cirila Požara v Zalogu. Pred pričetkom igre kratko predavanje o življenju in delu tega velikega proletarskega pisatelja. Sodruzi in sodružice! Da dokazamo kako znamo ceniti njegova dela in da počastimo njegov spomin, pridite vsi.

Popravek. — V zadnji štev. se je vsled površnosti dopisnika zgodila neljuba pomota. Dopis zaradi odpiranja brivnic s podpisom »Opazovalec« se ni tikal Guštanja, temveč Prevalj. S tem pomoto popravljamo.

Kaj pišejo delavci in kmetje?

DOSLEDNOST, KJE SI.

Članek v »Enotnosti«: Obupen položaj slov. ljudstva v Italiji je neprijetno diril »Domoljuba«, ki je nanj odgovoril pod: »Dosednost kje si! Komunistična »Enotnost« nesramno napada Vatikan ter ga imenuje »lakaj mogotcev«. Res neprijetno vam zveni ta beseda, pa je resnična. Čudim se, da inteligenca okrog »Domoljubov« ne ve, oziroma neče vedeti, kar v Italiji več je vsak otrok. Da osvežim nekoliko spomin tem ljudem z dokazi:

Ob prvihi 80-letnice dekana kardinalskega kolegija Vanutellija, sta mu prišla častitaj tudi urednika fašističnega tiska Suckert in Semelli, ki sta ga vprašala, kaj misli o fašizmu in njegovem vodji Mussoliniju. Vanutelli jim odgovori: Mussolini je odrešenik Italije, njega je postavil bog na čelo Italije, nad njim čuva božji prst in božja previdnost, da mu ne morejo sovražniki do živega in božja volja je, da vlada Italijo. On je prepričan, da da Mussolini pripeljal ladjo Italije z razburkanega morja v miren in varen pristan.

Po teh nazorih ni treba, da se razburjate nad fašizmom, ker preganja narodne manjšine v Italiji. Ker bog je postavil Mussolinija na vlado in ukazal svojemu izvoljencu, naj iztrebi nelaške rodove v Italijo. To je »božja volja«. (če gremo čez božjo voljo, je vendar greh po vašem mnenju). Drugi dokaz, da se je vpregel Vatikan v fašističny voz in pomaga graditi rjmski imperij in s tem pomaga pripravljati novo vojsko, kjer bi Italija podjarmila še nove narode: Francosko »Action Francaise« je papež obsojil in njene člane izključil iz svoje cerkve.

Fašizmu pa, ki je dosegel svetovni rekord v razbojništvu in zatiranju delovnega ljudstva in narodnih manjšin, se Vatikan klanja.

Se en dokaz, da je Vatikan lakaj fašizma. Goriškega nadškofa Sedeja je hotel Vatikan napraviti za kolegalnega kardinala, samo zato, da bi šel v Rim, na njegovo mesto pa prišel Italijan. Nadškof pa je odgovoril, da sprejme kardinalski klobuk le, če ostane v Gorici, sicer pa, da gre rajše za najzadnjega kaplana v tolminske gore.

Med divjake Vatikan pošilja misijonarje, da jih potem zasuznjajo. V državi, kjer je Vatikan, so izgnali slovenske redovnike. To je gotovo doslednost v službi mogotcev.

Se ta dokaz, da je cerkev undnjana mogotcem: za časa svetovne vojne so avstrijski škofje blagoslovljali morilno orožje in molili za zmago avstrijskega orožja, italijanski za zmago njih orožja. Francoski katoliki so pridelili celo velikansko procesijo v katedralo Notre-Dame in molili za zmago francoskega orožja. V resnici se je šlo za zmago kapitalizma nad izkoriščanimi! Kadar so šli prvi vojaki iz Ljubljane proti Rusom, jih je navduševal sam ljubljanski škof Ježič, naj se hrabro borijo za vero, dom cesarja in domovino, proti bratom Rusom. Namesto, da bi jim povedal, da ubijati ne smejo, jih je še navduševal za moritve.

Zdaj se vprašaj »Domoljub«: Dosednost, kje si!

POD INKVIZITORSKIM REŽIMOM DR. KOROŠČA V NIŠU.

Kakor smo že sporočili, je tu vsako delovanje neodvisnih sindikatov prepovedano, ker je tri v peti vladajočemu režimu. Ni bilo dovolj, da je policijska oblast zaplenila arhiv in začetila Delavski Dom. Dne 9. pr. meseca so imeli lesni delavci svojo konferenco s poročilom delegata iz kongresa v zaprtem lokalno. Policija je pohapsila 18 lesnih delavcev in jih na »inkvizitorski« način pretepla radi nekih plakatov, za katere dotični niso znali in vse, ki nimajo tu domovinske pravice, je izgnala za eno leto ter jih šibrala vkljene kot zločince. Najbolj je pretepla predsednika sindikata lesnih delavcev Simona Saragu iz Belovara. Policijski pisar Dordević se je najbolj odkloval in vpil nad njim, zakaj da je pri komunistih, če bi bil n. pr. pri Sokolih, socialistih ali v drugih organizacijah ne bi tak postopali z njimi. Sodrug Saraga mu je odgovoril: Jaz kot delavec bom vodil boj proti nepravdi, do zmage zatiranj. Vsa je bil kaj kaznovan s 15 dnevi zaporu. Ko je hotel sodrug Laza Dedijer posredovati, zakaj so zaprti ti delavci in jim nosil kruh, so tudi njega vtaknili v 15 dni v zapor z motivacijo, da je zagrešil nekorektno obnašanje napram policijski oblasti.

Nan dan 30. prošl. mes. ob pol 12. ponoči je nekdo zažgal Delavski Dom, ki je bil zapечат in v rokah policijske oblasti. Splošno mišljenje je, kdor je zapetalil. Policija poziva vse funkcionarje, njih žene in otroke na odgovornost in jih zaslišuje, nekaj jih je pridržala tudi v zaporu od 2.—6. zvečer z namero, da prepreči izplačanje zavarovalnine. Najbolj interesantno je bilo, kako so žandarji podili ljudstvo od ognja, ako slučajno »bombe« v Domu, da se ljudje ne ponese- rečijo (!).

Vidimo, kako je naša zemlja svobodna, režim lahko ubija, požiga, a delavni razred ne sme v svoje strokovne

POZOR!
Podpirajte domače podjetje!

200 moških oblek
iz prvovrstnega če